

Het goede zoeken vraagt om bescheidenheid

Kasper de Graaf

Al eeuwenlang stellen mensen de vraag naar het goede. Soms krijg ik echter de indruk dat we inmiddels wel heel goed weten wat goed is. We keuren de verschrikkelijke praktijken van het slavernijverleden hartgrondig af. Kinderboeken van een inmiddels overleden schrijver worden aangepast vanwege beledigend taalgebruik. Er wordt gediscussieerd over het verwijderen van standbeelden van helden van vroeger die nu vanwege hun daden omstreden zijn. In de kerk spreken we met grote verontwaardiging over kerkscheuringen in het verleden.

Deze voorbeelden geven mij een dubbel gevoel. Er gaat een signaal van uit dat wij het vandaag veel beter doen en beter weten. We zijn maar wat blij dat wij beschaafder zijn. Ook boven de hedendaagse ander voelen we ons snel moreel verheven. De activist kijkt neer op de Shellmedewerker; degene die nog altijd trouw is aan een christelijke partij spreekt met onbegrip over wie stemt op een populistische partij.

Ik herken zo'n gevoel van morele superioriteit bij mezelf, maar het knaagt ook aan me. Valt het vaak immers niet tegen hoe goed en beschaafd we zijn en wat we daarmee bereiken? Al weten we soms heel precies te benoemen wat goed en wat kwaad is, en weten we bij allerlei ingewikkelde politieke dossiers (zoals stikstof, klimaat, vluchtelingen) heel goed dat er wat moet gebeuren, toch komen we maar heel moeilijk tot concrete oplossingen. Onze oplossingen creëren vaak weer nieuwe problemen. Bovendien vinden we het ingewikkeld om ons gedrag en levenspatroon te veranderen, omdat het ons echt wat kost. Ook als je daar je uiterste best voor doet en op bepaalde punten echt beter bezig bent dan een ander, schiet je op andere punten net zo goed tekort.

Terecht streven mensen na om het kwaad te mijden en het goede te doen. God roept daar in de Bijbel dikwijls toe op. Maar een gevoel van morele verhevenheid past daar niet bij. Daarmee misken je immers de realiteit en de macht van de zonde in ieder mens, waardoor mensen steeds opnieuw eigenwijs zijn en niet luisteren naar Gods aanwijzingen voor het goede leven.

Mij treft het daarom dat rechtvaardigen in de Psalmen regelmatig 'ootmoedigen', 'nederigen', zelfs 'armen' worden genoemd. En de Bijbel stelt niet alleen rechtvaardigen tegenover wettelozen, maar ook hoogmoedigen tegenover nederigen en machtigen tegenover geringen. Bij hoogmoedigen en machtigen gaat het dan niet alleen om machthebbers die geld verdienen over de rug van anderen. Hoogmoedig is ook wie zich op

de borst klopt en God dankt dat hij niet is zoals 'die zondaar' (uit het verleden of uit het heden).

De Bijbel leert dat de rechtvaardige niet hoogmoedig is, maar zich klein maakt en het dus juist niet allemaal goed weet, maar ontzag heeft voor God en Hem aanroept in gebed. Wie zo in alle kleinheid en gebrekkigheid God zoekt, zal ook het goede zoeken.

Heel zichtbaar wordt dat in Jezus Christus, de rechtvaardige bij uitstek. Hij maakt korte metten met alle gevoelens van verhevenheid, niet met een opgeheven vinger, maar door zich te laten verheffen aan het kruis. Door zich zo arm en klein te maken overwint Hij het kwaad en belichaamt Hij Gods ondoorgrondelijke goedheid.

Als ik dat tot me door laat dringen, maakt dat mij diep dankbaar, maar ook beschaamd. Ook voor mij heeft Jezus Christus immers zo moeten lijden. Van Jezus Christus leer ik dat ik bij het strijden tegen allerlei kwaad bescheiden moet zijn en niet in de valkuil van een ander kwaad moet vallen, in de valkuil van hoogmoed en morele superioriteit. Het goede zoeken vraagt erom door de knieën te gaan en op te kijken naar Christus, de gekruisigde, die juist zo de goedheid zelve is.

Deze theologenblog is geschreven voor de website van het Nederlands Dagblad (gepubliceerd op 27 september 2023).